

Tieteessä tapahtuu -lehti kokoaa yhteen eri tieteenalat. Se on foorumi ajankohtaisille ja yleis-
tajuille tiedeartikkeille sekä keskustelulle tieteestä ja tiede-
politiikasta.

TOIMITUS

Päätoimittaja: Ilari Hetemäki
Toimitussihteeri (kirja-arvostelut,
ilmoitukset): Tiina Kaarela

Snellmaninkatu 13,
00170 Helsinki
Puh. (09) 228 69 227
tieteessatapahtuu@tsv.fi

TOIMITUSNEUVOSTO

Professori Johanna Arola,
päätoimittaja Ilari Hetemäki,
professori Peter Johansson
(pj.), pääsihteeri Ulla Järvi,
dosentti Anna-Kaisa Kuusisto,
yliopistonlehtori Nelli Piattoeva,
toiminnanjohtaja Lea Ryyänen-
Karjalainen, ylikirjastonhoitaja
Kimmo Tuominen ja filosofian
tohtori Kaisa Välimäki.

OSOITTEENMUUTOKSET

JA TILAUKSET
tilaukset@tsv.fi
Puh. (09) 228 69 254

JULKAISIJA

Tieteellisten seurain
valtuuskunta
Painos 7 100 kpl
Ilmestyy 5 kertaa vuodessa
38. vuosikerta
Lehdestä ilmestyy myös
verkkoversio:
www.tieteessatapahtuu.fi

Seuraava numero ilmestyy
kesäkuun puolivälissä.
Julkaissamme siinä tapahtuma-
tietoja, jotka on lähetetty viimeis-
tään 18.5.2020 osoitteeseen:
toimitussihteeri@tieteessata-
pahtuu.fi

ILMOITUKSET

1/1 takakansi 550 € (4-v.)
Takakannen sisäsivu 480 € (4-v.)
Sisäsivut (4-v.) 540 €
1/1 (mv) 480 €
1/2 sivu (mv) 280 €
Myynti: puh. 0400 467 195 tai
ilmoitukset@tieteessatapahtuu.fi

ISSN 0781-7916 (painettu)
ISSN 1239-6540 (verkkolehti)

Painotalo Plus Digital,
Lahti 2020.

PÄÄKIRJOITUS

TUTKIJA JA POLIITIKKO – VOIKO ROOLIT YHDISTÄÄ?

Otsikon antoi lehden toimitus. Lyhyt vastaus sen kysymykseen on, kyllä.

Työurani on kestänyt nyt noin 18 vuotta. Ensimmäisen puoliskon siittä olin poliittisesti aktiivinen tutkija. Jälkimmäisen puoliskon olen ollut tutkimuksellisesti suuntautunut kansanedustaja. Kokemukseni perusteella uskallan sanoa, että totta kai yhdistäminen on mahdollista, usein jopa suotavaa.

Mitenkään itsestään selvää se ei kuitenkaan ole. Tutkijana sain tois-
tuvasti vastata kysymykseen, enkö pelkää poliittisen aktiivisuuden nar-
kertavan uskottavuuttani ja haittaavan uralla etenemistä. Vaikka aktiivisesti tutkimusta käyttävää (ja sitä jonkin verran myös tekevää) poliitikkoa saatetaan ammattipoliitikkojen keskuudessa arvostaa, hel-
posti tästä harrastuneisuudesta saa myös todellisuudesta vieraantuneen kirjatoukan leiman.

Molemmassa ympäristöissä ammatillinen uskottavuus on tärkeä toimintaedellytys, eikä syrjähyppyjä läheskään aina katsota hyvällä. Tästä syystä kaksoistoimijuus on ajankäytöllisesti haastavaa, sillä normis-
ta poikkeava harrastuneisuus on tehtävä omalla ajalla ja päätyöhönkin nähtävä hieman ylimääräistä vaivaa ennakkoluulojen kamppitamiseksi. Vaiva kahden sektorin toiminnasta on siten helppo osoittaa, hyötyä ei niinkään: yliopistomaailmassa kyllä puhutaan kauniisti ”kolmannesta tehtävästä”, mutta meritoituminen tapahtuu ensimmäisen ja toisen tehtävän kautta. Poliitiikan jargoniin kuuluu ”tutkimusperustainen päätöksenteko”, mutta jos sen ottaa liian tosissaan, ajautuu nopeasti paitsioon.

Silti, uskon myös hyötyneeni kahden raiteen toimenkuvastani. Kyt-
kös yhteiskunnalliseen keskusteluun on lisännyt valtavasti tutkimustyön mielekkyyttä ja kannustanut terävään, napakkaan argumentointiin. Tut-
kijakoulutuksen kautta saatu kyky arvioida lähteitä ja jäsentää suuria tie-
tomääriä ovat politiikassa arvokkaita erityistaitoja.

Olen myös yleisemmällä tasolla sitä mieltä, että nämä kaksi kenttää tarvitsevat toisiaan. Tutkimustyössä tehdyt valinnat muuttavat yhteis-
kuntia eli ovat lähtökohtaisesti poliittisia – siellä missä on vaihtoehto-
ja ja liikettä, on aina myös politiikkaa. Jos tutkija ei tunnista omaa poliittista toimijuuttaan ja valintojensa seurauksia, miten hän voisi kantaa niistä vastuun?

Toisaalta poliittinen keskustelu ja päätöksenteko ilman tutkimustietoa ovat parhaimmillaankin sokkoleikkiä pimeässä – nykypäivän moni-

mutkaisten yhteiskuntien ja vahvan julkisen sektorin oloissa ei edes leikin asia, ei ollenkaan. Viisas poliittinen päätöksenteko edellyttää, että vaikka intressit ja näkökulmat vaihtelevat, ymmärrys tosiasioista on jaettu ja kaikkien tiedossa.

Koska tutkimus ja politiikka siis muodostavat eräänlaisen symbioosin, pitää tutkijan ja poliitikon roolien ilman muuta olla ainakin jollakin tasolla yhdistettävissä. Käytännössä tämä useimmiten tapahtuu juuri poliittisesti aktiivisten tutkijoiden ja tutkimuksellisesti valvutuneiden poliitikkojen kautta. Otsikkoa kiinnostavampi kysymys onkin, miten tämä yhteys olisi toteutettavissa niin, että tutkijan integriteetti ja poliitikon tilannepeli eivät kärsisi.

Tutkimuksen puolella kysymys tietysti kiertyy tutkimuksen vapautteen ja riippumattomuuteen. Viime vuosina tutkimusrahoitusta on siirretty ”tutkimusperustaisen päätöksenteon” nimissä ministeriöiden alle, mikä tavallisesti tarkoittaa politiikan tarpeista käsin määriteltyjä kysymyksiä ja aineistoja – ja joskus painetta myös poliittisesti sopiviin tuloksiin. Tällaiseen kehitykseen liittyy riski, että omista lähtökohdistaan ponnistava tiede surkastuu teknokraattiseen selvitystyöhön.

Politiikan puolelta tarkasteltuna yhteistyön riskit liittyvät lähinnä siihen, että tutkimukselta vaaditaan ja siihen vedotaan yli sen, mitä tutkimus voi antaa. Siinä missä tiede työskentelee jo toteutuneen parissa, politiikan vallitseva aikamuoto on futuuri, mikä aiheuttaa väistämättä kitkaa: tutkimus voi yleensä parhaimmillaankin tarjota vain likimääräisiä arvioita siitä, miten jokin poliittinen ratkaisu tulisi vaikuttamaan. Pitäytyminen jo tunnettuun ja tutkittuun taas pysäyttäisi kehityksen, estäisi politiikkaa hoitamasta omaa tonttiaan, kurottamasta sellaista kohti, mitä ei vielä tiedetä.

Tieteen ja politiikan suhde on kuin postmoderni parisuhde: se voi kukoistaa vain, jos kumpikin voi elää siinä itsenäisyyttään menettämättä, jos yhteiselo rakentuu molemminpuolisesti kunnioittavaan kiinnostukseen toista kohtaan. Tutkimus ja politiikka voivat antaa toisilleen parastaan vain, jos ne saavat toimia omilla ehdoillaan ja läh-

Kuva: Antti Yrjönen.

tököhdistaan. Tällainen suhde on vaikea laji, kuten jokainen postmodernia parisuhdetta yrittänyt tietää. Onnistuessaan se antaa kuitenkin myös parhaat palkinnot, kuten toivottavasti moni lukija on saanut kokea.

Jos tie hedelmälliseen rinnakkaiseloon kulkee erilaisten toimintalogiikoiden tunnistamisen kautta, keskeinen rooli tässä on meillä välittäjillä, jotka tunnemme kummankin maailman ja liikumme luontevasti niiden välillä.

Uskon, että jos meitä olisi nykyistä enemmän, sekä tutkimus että politiikka hyötyisivät.

ANNA KONTULA

Kirjoittaja on yhteiskuntatieteiden tohtori ja kansanedustaja.